

Sivistys- ja hyvinvointipalveluiden yleistavoitteen toteutuminen vuonna 2020

Yleiskuvaus palvelualueen palveluista ja tarkoituksesta

Sivistys- ja hyvinvointipalvelut koostuu varhaiskasvatus- ja perusopetuspalveluista, lukiokoulutuksesta sekä kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluista. Varhaiskasvatuksen kokonaisuus käsittää päiväkotij- ja perhepäivähoidon, vuorohoidon, esiopetuksen, erityisvarhaiskasvatuksen ja avoimen varhaiskasvatuksen palvelut. Kunnallisen varhaiskasvatuksen vaihtoehtona perhe voi valita kotihoidon tai yksityisen päivähoiton. Tukimuodot ovat kotihoidontuki tai yksityisen hoidon tuki ja sen kuntalisä sekä yksityisen päiväkotihoidon palveluseteli. Syyskuussa 2020 yksityisen palvelun osuus oli 24 %.

Perusopetus, aamu- ja iltapäivätoiminta sekä lukiokoulutus muodostavat kunnan opetuspalvelut. Vuonna 2020 perusopetus järjestetään Liminganlahden ja Tupoksen kouluissa sekä Ojanperän koulussa. Erityisopetusta toteutetaan yleisopetuksen ryhmissä sekä pienryhmä- ja pienluokkaopetuksena. Limingan lukio on vetovoimainen, vahva lukioyksikkö, jonka kantava ajatus on toimia hyvinvointikouluna. Paikallisena painotuksena järjestetään Bisneslukio- linjaa yrittäjyydestä kiinnostuneille.

Hyvinvointipalvelut sisältää liikunta-, kulttuuri-, kirjasto-, museo- ja nuorisopalvelut. Vapaan sivistystyön palvelut eli Lakeuden kansalaisopisto ja Limingan seudun musiikkiopisto sisältyvät kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden kokonaisuuteen ja muodostavat yhden hallinnollisen yksikön, Lakeusopiston, yhden rehtorin alaisuudessa. Hyvinvointipalvelut ovat strategian mukaisia, ennakoivia kuntalaisten hyvinvoinnin peruspalveluja, jotka lisäävät kunnan elinvoimaa ja yhteisöllisyyttä sekä ehkäisevät syrjäytymistä. Väestöltään nuorena kunnassa painotetaan lasten ja nuorten palveluita.

Keskeiset muutokset ja tavoitteiden toteutuminen palvelualueen toiminnassa

---

Sivistyspalveluiden painotettu opetus on kehittynyt suunnitelmien mukaan: kielirikasteinen esiopetus toteutuu jokaisessa esiopetusyksikössä, kaksikielinen opetus Ojanperän luokilla 1–2 laajentuen vuosiluokka kerralla ja Liminganlahden yläkoulussa kielirikasteinen opetus. Tupoksen STEAM-opetuksen kehittämistyö on aloitettu. Vesikarista luopumisen ja koronan vuoksi STEAM-opetukseen varattua tilaa ei ole pystytty ottamaan käyttöön. Tupoksen matematiikkapainotus toteutuu vuosiluokilla 6 ja 7. Esiopetus toteutuu koko laajuudessa kunnan omana palveluna.

Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia on vahvistettu uusilla toimintamalleilla, kuten Limingan Virtapiiri ja Virtapiikki, joissa syrjäytymisuhan alla olevia nuori on tavoitettu etsivän hyvinvointityön kautta. Koulupsyykkärit toimintaa on toteutettu kaikissa opetusyksiköissä. Lasten, nuorten ja perheiden monialaisessa ryhmässä on saatu hyvälle mallille Limingan perhekeskusmallin suunnittelu. Vaativan erityisen tuen piiriin kuuluville lapsille on pystytty jo syksystä 2020 lähtien järjestämään opetus ja erityinen tuki oman kunnan VETO-ryhmässä eli vaativan erityisen tuen ryhmässä, joka toimii Ojanperän koululla. Lisäluokkaopetuksen eli kymppiluokan opetussuunnitelmatyö toteutui keväällä 2020. Limingan lisäopetukseen pystyi hakemaan Opintopolussa keväällä 2020. Paikkoja oli auki neljä. Lukion yhteistyötä on tiivistetty mm. ammattikorkeakoulun kanssa opetussuunnitelmatyön puitteissa TVT- ja yrittäjyyskurssien muodossa. Koronan vuoksi käytännön toteutus on ollut haastavaa etäyhteyksillä.

Tilojen ja henkilöstön joustavaa käyttöä yli vastuualuerajojen on kehitetty osana toiminnan kehittämistä. Näitä esimerkkejä ovat joustavan esi- ja alkuopetuksen ryhmät kaikkien peruskoulujen yhteydessä, Nuorisotyö koulussa - hankkeen kautta rekrytoitu koulunuorisotyöntekijä, joka toimii perusopetuksessa ja lukiolla ja vakan, liikuntapalveluiden ja perusopetuksen yhteistyö aamu- ja iltapäivätoiminnassa. Nuoriso- ja perusopetuspalveluiden yhteistyötä on saatu tiivistettyä yhteisellä johtotiimillä, eli perusopetus- ja nuorisotiimillä, joka kokoontuu joka toinen viikko.

Limingan luontokoulutoimintaa on kehitetty syksyllä 2019 rekrytoidun luontokouluopettajan johdolla. Luontokouluopettajalla on kolmen työpäivän resurssi kehittämistyöhön. Luontokoulun käytännön ratkaisuja on sovittu ja työstetty luontokoulun toimintasuunnitelmaa. Yhteistyötä on tehty Liminka Bay Travelin ja Metsähallituksen kanssa.

Elinkeinopalveluiden hankkeen kautta on tulossa Luontokeskukseen uusi moduli, joka tarjoaa toimintatilaa myös luontokoululle.

Koronapandemian vuoksi Limmi-lastenkirjallisuus ja -kuvitusfestivaalia ei voitu toteuttaa syksyllä 2020. Nuorisopuistoa on ideoitu nuorten johdolla ja varmisteltu resursseja vuodelle 2021.

Tupoksen liikuntaedellytyksiä on parannettu ulkoliikuntamahdollisuuksia kehittämällä. Asuinalueiden läheisyyteen on tehty ulkoilu- ja kuntoreitti, joka toimii talviaikaan myös meriladulle vievänä yhdyslatuna. Reittiä parannetaan kevään ja kesän 2021 aikana pohjatöiden osilta. Keväällä 2020 valmistunut taajamareitti on toiminut maastopyöräkäytön lisäksi monikäyttöraunana tarjoten asukkaille helpon tavan kaavoitettujen virkistysalueiden hyödyntämiselle.

Museoalueen kehittämis- ja toimenpidesuunnitelmaa täydennetään asiantuntijalausuntojen pohjalta ja suunnitelma valmistuu syksyllä 2021. Liikunta- ja vapaa-aikapassin kehittämistä on viety eteenpäin yhdessä kulttuuritoimen kanssa. Tavoitteena on luoda perheen yhteistä vapaa-aikaa tukevia palveluita helposti kuntalaisten saataville.

Kuntalaisten osallisuutta ja aktiivisuutta on vahvistettu mm. luomalla malli yhdistysten kanssa tehtävään yhteistyöhön. Yhdistysten kanssa laaditaan yhdistyssopimus, joka terävöittää yhteistyön toteutumista sekä kunnan että yhdistysten sitoutumisen kautta. Kuntalaisia on osallistettu aktiivisesti mm. Tupoksen kyläfoorumeissa, joissa on käsitelty Vesikarin kiinteistön toimintojen sijoittumista väliaikais- ja pysyväisrakennuksiin sekä ideoitu laajasti koko Tupoksen kyläyhteisön ja sen palveluiden kehittämistä. Kyläfoorumeilla on ollut merkittävä myönteinen vaikutus Tupoksen kyläyhteisön yhteishenkeen ja haluun osallistua Tupoksen kehittämiseen.

Toimintaympäristön muutokset

Merkittävimmän muutoksen sivistys- ja hyvinvointipalveluissa, kuten muussakin kunnan toiminnassa, aiheutti alkuvuodesta 2020 ilmaantunut koronapandemia. Maaliskuussa 2020 perusopetus ja lukiokoulutus määrättiin valtiovallan toimesta etäopetukseen vuosiluokkien 1–3 ja erityisoppilaiden opetusta lukuun ottamatta. Koko opetuspuoli siirtyi etäopetukseen kahden päivän siirtymäajalla. Tämä edellytti koko henkilökunnalta ja johdolta venymistä ja uusiin toimintatapoihin siirtymistä ilman valmistelua. Myös tukipalveluiden, kuten kouluruokailun järjestäminen etäoppilaille, kuljetusten sopeuttaminen korona-aikaa ja oppilashuollon järjestäminen aiheuttivat runsaasti lisätöitä. Kevään ponnistelut etäopetuksen parissa, huoli ylioppilaskirjoitusten onnistumisesta ja ylipäänsä toiminta tiukkojen koronarajoitusten parissa vei puhtia seuraavan lukuvuoden suunnittelulta ja näkyi henkilökunnan väsymisenä. Lasten ja nuorten hyvinvointi on heikentynyt päiväkotien, koulujen, nuorisopalveluiden, kirjaston ja liikuntamahdollisuuksien olessa suljettuina. Myös Lakeusopistossa musiikkiopiston ja kansalaisopistoin toiminta halvaantui koronan vuoksi.

Koronan negatiivisten vaikutusten ohella on myös saatu aikaan uusia toimintamalleja. Opetuspuolella on tehty valtava digiloikka koronan vauhdittamana. Kirjastossa on otettu käyttöön etävinkekauksia ja -koulutuksia, nuorisotyössä on ollut käytössä etänuorisotyö, koulutuksiin osallistumiseen on jäänyt enemmän aikaa ja osallistuminen on ollut helpompaa.

Varhaiskasvatuksessa korona merkitsi asiakkaiden ja toimintatulojen vähenemistä. Koronan johdosta päiväkotien lapsimäärät olivat todella pieniä keväällä 2020. Asiakasmaksuja hyvitetiin perheille parin kuukauden ajalta ja palveluseteliin annettiin huojennusta yksityisille palveluntuottajille asiakasmaksujen hyvittämiseksi. Henkilökuntaa siirtyi väliaikaisesti kunnan muille palvelualueille, ja lomakauden järjestelyjä jouduttiin ohjaamaan vahvasti.

Varhaiskasvatuksessa kevät ja kesä olivat erityisen haastavia myös sen vuoksi, että päiväkotitketju Touhula lakkautti kaikki neljä päiväkotiyksikköään Limingassa muutaman viikon varoajalla. Uusi palveluntarjoaja, Pilke-päiväkotitketju, saatiin hankittua kesällä, ja Pilke pystyi aloittamaan kahdella yksiköllä Limingassa elokuun 2021 alusta.

Subjektiiivinen varhaiskasvatusoikeus astui voimaan 1.8.2020. Tämä tarkoittaa, että vanhemmat voivat valita osa- tai kokopäivähoidon riippumatta siitä, ovatko he töissä vai kotona. Uuden toimintakauden alkaessa 1.8.2020 ryhmät olivat

täynnä ja henkilökunnan poissaoloja paljon, mikä haastoi toiminnan järjestämistä. Koronasuosituksia on silti noudatettu; ryhmiä ei ole yhdistetty ja työntekijät ovat työskennelleet oman ryhmänsä kanssa.

Varhaiskasvatuksen toimintaympäristöä on leimannut vuonna 2020 entistä enemmän vaikeutunut rekrytointitilanne: määräaikaisiin tehtäviin on lähes mahdotonta saada työntekijöitä ja vakinainenkin henkilökunta vaihtaa helposti työpaikkaa hyvän työllistymistilanteen vuoksi.

Perusopetuksessa Tupoksen koulun Vesikarin yksikön sisäilmahaasteiden eskaloituminen loppuvuodesta 2019 edellytti nopeita toimenpiteitä korvaavien tilojen hankkimiseksi. Kevätlukukausi järjestyi koronasta johtuvan etäopetuksen vuoksi. Syksyllä 2020 Tupoksen alkuopetuksen oppilaita sijoitettiin Touhulalta vapautuneisiin päiväkotitiloihin ja Huiskeen nuorisotiloihin. Iso osa Tupoksen alakoulun oppilasta opiskeli eri luokkatiloissa, ulkoluokkaopetuksessa, Luontokeskuksessa jne. Vuoden 2021 alussa käyttöön otetun modulin suunnittelu, kilpailutukset ja hankinnat sekä opetuksen järjestäminen useammassa tilassa ja neuvottelut opetushenkilökunnan kanssa ovat työllistäneet samoin viestintä huolestuneiden vanhempien kanssa.

Kirjasto-, kulttuuri-, nuoriso- ja liikuntapalveluissa korona vaikeutti tai teki mahdottomaksi toiminnan järjestämisen. Koko vuosi on mennyt näillä vastuualueilla poikkeusoloissa, ja monet asetetuista tavoitteista ovat koronan vuoksi jääneet toteutumatta.